

© LUC VAN DUICK

DE KOSTEN VAN ARBEID EN ARBEIDSVEILIGHEID

Arbeidsveiligheid en -efficiëntie hebben ook een economische kant. In kader van het ADLO-project 'Arbeid adelt' kijken we welke kosten arbeidsbesparende investeringen en externe arbeid met zich meebrengen. En wat levert een betere arbeidsefficiëntie op? – *Diane Schoonhoven, landbouwconsulent Boerenbond*

Uit de resultaten van het ADLO-project blijkt dat, naarmate de deelnemende bedrijven groter zijn, de arbeidsefficiëntie toeneemt. Op deze bedrijven neemt ook het totaalsaldo (opbrengsten min variabele kosten) toe omdat de bedrijven meer liters melk produceren. Het saldo per liter geproduceerde melk blijkt op deze bedrijven echter niet te stijgen. Op de arbeidsefficiënte bedrijven lijkt het arbeidsinkomen (saldo min vaste kosten) per liter melk daarentegen lager te liggen dan op de minder arbeidsefficiënte bedrijven. Het totale arbeidsinkomen ligt nog steeds hoger omdat er meer liters melk worden geproduceerd, maar het verschil in het totale arbeidsinkomen tussen bedrijven met een hoge en lage arbeidsefficiëntie is veel minder uitgesproken. De toegenomen arbeidsefficiëntie op

grotere bedrijven wordt dikwijls gerealiseerd door toegenomen automatisering. Bepaalde investeringen zijn maar rendabel wanneer ze per bespaard uur minder kosten dan de gangbare loonkost per uur.

Kosten per bespaard uur

Voordat je als melkveehouder een arbeidsbesparende investering doet, moet je steeds nagaan welke investering het interessantst is. Je moet de kost per bespaard uur uitrekenen, vertrekkend van de jaarkost van de investering en het aantal uitgespaarde uren. Als jaarkost kan je uitgaan van 15% van de investeringskost; hierin is de afschrijving van de investering op 10 jaar verrekend. Daarnaast wordt in deze jaarkost rekening gehouden met interest, onderhoud en verzekering.

Uit de voorbeelden in tabel 1 blijkt dat er zeer grote verschillen per bespaard uur worden gerealiseerd. Hoe lager de kosten per bespaard uur, hoe interessanter de investering. Zolang de kosten per bespaard uur onder de gangbare loonkost per uur van een medewerker blijven, is deze investering aantrekkelijker dan personeel aannemen voor deze activiteit. Belangrijk is dat elke melkveehouder deze berekeningen maakt voor zijn eigen specifieke situatie. De kalverdrinkautomaat, bijvoorbeeld, lijkt een interessante investering omdat hij per bespaard uur niet duur is. Maar je moet alles goed overdenken en het hele plaatje bekijken. Het resultaat van deze berekening kan op een bedrijf met – bijvoorbeeld – 100 koeien waar de dieren sterk gegroepeerd afkalven heel anders zijn omdat één drinkautomaat

dan midden in het afkalfseizoen niet volstaat om alle kalveren voldoende te laten drinken, terwijl de automaat in de maanden buiten het afkalfseizoen te weinig wordt gebruikt.

Externe arbeid

Uit tabel 1 blijkt dat arbeidsbesparende investeringen in een melkinstallatie al snel 25 euro per bespaard uur, of meer, kosten. In dat geval kan je ook overwegen om een melker in dienst te nemen. De wettelijke minimumlonen voor een werknemer in de landbouw bedragen 8,41 euro/uur (seizoenarbeider); 8,84 euro/uur (ongeschoolde arbeider); 9,32 euro/uur (geïnterd arbeider); 9,75 euro/uur (geschoold arbeider). Als werkgever moet je op dit brutoloon ook RSZ-bijdragen betalen, wat betekent dat de loonkost voor de werkgever met ongeveer 50% stijgt. Wanneer je echter een eerste werknemer in dienst neemt, dan ligt de RSZ-bijdrage tijdens de eerste 3 jaar veel lager (zie voorbeeld). Alle betaalde lonen zijn fiscaal aftrekbaar; dat betekent dat de nettoloonkosten minder bedragen dan in het voorbeeld (zie kader).

Je kan ook een beroep doen op seizoenarbeiders. In dit geval moet je maar een RSZ-bijdrage van 6 euro/dag betalen; dat is minder dan 1 euro per gewerkt uur! Een seizoenarbeider mag maximaal 30 dagen per jaar werken en er moet dagelijks een Dimona-aangifte worden ingevuld. Toch is dit een zeer eenvoudige manier om wettelijk in orde te zijn wanneer je als melkveehouder, vooral op piekmomenten, behoefte hebt aan een extra arbeidskracht.

Tijd besparen door een betere arbeidsefficiëntie

Op bedrijven met een beperkt aantal koeien of voldoende beschikbare arbeid, wordt extra benodigde arbeid bij groei 'flexibel' opgelost. Maar op een gegeven moment zijn de mogelijkheden uitgeput en heb je als bedrijfsleider het gevoel dat je achter de feiten aanholt. Je kan dit vermijden door vóór de bedrijfsgroei na te denken over de arbeidsorganisatie ná de groei. Belangrijk is dat je vooraf een inschatting maakt hoeveel arbeid noodzakelijk is als alle groeiplannen zijn gerealiseerd en of deze benodigde arbeid effectief beschikbaar is. Op dat moment kan je kiezen welke taken je automatiseert of uitbesteedt.

Dit besluit je op basis van economische motieven, maar je moet ook rekening houden met de taken waar je goed in bent en die je graag doet. Deze dingen blijf je best zelf doen. Door hier vooraf over na te

denken, beslis je zelf over het al of niet uitbesteden van taken. In het andere geval moet je nadien beslissen wanneer je, bijvoorbeeld, in tijdnood bent. Hierdoor maak je misschien niet de juiste keuze. Om het overzicht te behouden en belangrijke taken als pootbaden of drachtcontrole consequent uit te voeren, kan een vaste

.....
Denk na over je arbeidsorganisatie en loop niet achter de feiten aan.

Arbeidsveiligheid

Van de bedrijven die aan het project 'Arbeid adelt' deelnamen, blijken de veiligste bedrijven de hoogste afschrijvingen te hebben. Deze bedrijven investeerden nog maar pas, vandaar de hogere afschrijvingen. Wel blijken de nieuwe stallen veiliger te zijn, bijvoorbeeld omdat een aparte separatuurimte is voorzien. Hierdoor kan de melkveehouder een koe afzonderen van de andere koeien en moet hij het dier niet behandelen tussen de andere koeien. Investeringen, zoals een melk- en mestrobot, verhogen de afschrijvingen maar verhogen ook de veiligheid. In geval van nieuwe investeringen, is het

Tabel 1 Voorbeeldberekeningen van kosten per bespaard uur voor enkele investeringen

- Bron: Arbeid Adelt

Investering	Investeringskost (euro)	Jaarkost (15 %)	Tijdsbesparing (uur/week)	Bespaarde kosten per uur (euro)
1 melkrobot (60 koeien)	120.000	18.000	14,0	24,73
3 melkrobots (180 koeien)	300.000	45.000	28,0	30,91
Draaimelkstal 24-stands (180 koeien)	175.000	26.250	14,0	36,06
Melkstal vergroten van 2 x 5 naar 2 x 10	40.000	6.000	10,5	10,99
Opdrijfhek	3.000	450	3,5	2,47
Kalverdrinkautomaat	7.000	1.050	3,5	5,77
Mestschuif	7.000	1.050	3,5	5,77
Mestrobot	12.500	1.875	3,5	10,30
Instrooien van de ligboxen	10.000	1.500	1,75	16,48
Bredere maaier	7.000	1.050	31,25 uur/jaar	33,60

UURLOON VAN EEN ARBEIDSKRACHT OP EEN MELKVEEBEDRIJF

9,75 euro/uur x 38 uur/week x 48 weken/jaar	= 17.182 euro
RSZ-bijdrage	= 9.001 euro
(Verminderde RSZ-bijdrage eerste jaar)	= -4.000 euro
Totaal	= 26.608 euro
Totaal in eerste jaar	= 22.608 euro
Uurloon bedraagt 14,58 euro voor werkgever (12,39 euro in eerste jaar), werknemer ontvangt 8,75 euro/uur.	

week- of maandplanning helpen. Zo vergeet je niets en kun je beter je prioriteiten stellen. Ook het inplannen van vervelende klussen helpt de arbeidsefficiëntie te verbeteren. Deze vervelende werkjes op de lange baan schuiven, veroorzaakt onrust in je hoofd en dan riskeer je ze te laat uit te voeren. Ook wordt het preventief werken op grotere bedrijven steeds belangrijker. Preventie valt in te plannen, terwijl een koe met problemen zich dikwijls op zeer ongunstige momenten aandient.

goed uit te kijken naar investeringen die een verbetering betekenen op het gebied van arbeidsveiligheid. ■

Dit is het derde artikel in een reeks van 5 over het demoproject 'Arbeidsefficiëntie en economie in de melkveehouderij: Arbeid Adelt, ook op melkveebedrijven'. De projectpartners zijn Inagro, Boerenbond, ILVO, Hooibeekhoeve en PVL.